План практичного заняття

ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВНИЧОЇ СТИЛІСТИКИ

Практичне заняття №3

Теоретичні питання

1. Поняття та ознаки функційного стилю мови.

2. Загальні ознаки та особливості використання функційних стилів у правничій мові.

2.1. Офіційно-діловий стиль.

2.2. Публіцистичний стиль.

2.3. Науковий стиль.

2.4. Розмовний стиль.

3. Функційні напрями правничої мови.

4. Особливості стилістичних засобів у правничих текстах.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте стилістичні засоби у правничих текстах. Дайте обґрунтовані відповіді на такі питання щодо кожного з текстів:

1) що це за стиль і підстиль, і за якими ознаками Ви це визначили?

2) хто діяч і хто адресат цього тексту?

3)яку модальність виражено у тексті через ужиті дієслова?

4) що саме в реченні можна було б виразити простіше, а що – не можна?

Текст 1.

Кожна людина має невід'ємне право на життя.

Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини.

Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань..

Текст 2.

1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

a) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;

b) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;

c) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Текст 3.

213. Загалом, з огляду на рішення не перешкоджати в'їзду підозрюваних до Гібралтару, на нездатність влади достатньо врахувати можливість того, що її розвідувальні оцінки можуть, принаймні в деяких аспектах, виявитися помилковими, та на автоматичне звернення до смертоносної сили в момент, коли військові відкрили вогонь, Суд не переконаний, що вбивство трьох терористів становило застосування сили, яке не перевищувало абсолютно необхідного для захисту людей від протиправного насильства в розумінні підпункту (a) пункту 2 статті 2 Конвенції.

214. Відповідно, Суд встановлює, що мало місце порушення статті 2 Конвенції.

Текст 4.

ПОЗОВНА ЗАЯВА

про стягнення боргу за договором позики

1 березня 2025 року я позичив відповідачеві 50 000 грн. Відповідач підтвердив отримання коштів розпискою й зобов'язався повернути їх до 01 вересня 2025 року.

Відповідач не повернув кошти в обумовлений строк. Я кілька разів просив його сплатити борг, востаннє письмово 15 вересня 2025 року, але відповіді не отримав.

Відповідно до ст. 1049 Цивільного кодексу України позичальник зобов'язаний повернути позикодавцеві позику в установлений договором строк. Якщо позичальник прострочив виконання грошового зобов'язання, він має сплатити на вимогу кредитора суму боргу з урахуванням індексу інфляції, а також три проценти річних від простроченої суми (ст. 625 Цивільного кодексу України).

Прошу суд:

- *стягнути з Петренка Олега Степановича на мою користь 50 000 грн боргу за договором позики;*
- *стягнути з нього 3 000 грн інфляційних втрат і 3 000 грн трьох процентів річних;*
- *стягнути з нього судові витрати.*

2. Перетворіть тексти у формі діалогу в розмовному стилі на тексти у формі розповіді в офіційно-діловому стилі.

2.1. Позивач − Чоловік мене покинув у 1978 році. Зв'язався з якоюсь бабою і накивав п'ятами. А те, що синові було 10 років, що хлопчиська треба було поставити на ноги − це йому було байдуже. Я думала, що він за горілкою хоч про аліменти не забуде. Самі розумієте, скільки хлопчиську всього купувати треба. А у мене зарплата – 1 100. Та куди там! Аліменти довелося стягнути по суду. Тоді він в бігу подався. Рік його шукали, аліментів, звичайно, ніяких. Знайшли, він на Херсонщині був. Посадили. Рік відсидів, вийшов і знову тікати. Ще пару років пробігав, знову зловили. Дали новий термін. А як вийшов він − син уже дорослий. Це справа минула, але покидьок він і є покидьок. Суддя − Прошу Вас вибирати висловлювання. Позивач (схлипуючи) − Я б не виражалася, я б ... для нього вибрала. Суддя − Я оголошую вам зауваження. І говоріть, будь ласка, по суті. Позивач − Ну, звичайно, у нас гласність, а я навіть на суді не можу правду сказати. Суддя − Правду Ви сказати можете і повинні, але тільки що стосується справи – спору про спадщину. Позивач − А чого там про спадщину говорити? Коли він дізнався, що син захворів − рак печінки − став навідуватися. Я-то дивувалася: батьківські почуття прокинулися. Один раз навіть запропонував, коли син зовсім поганий був, пару днів з ним посидіти, щоб я могла в село до матері з'їздити. Ну, я-то здуру і погодилася. Коли повернулася − ось з того самого дня − він більше жодного разу і не

зайшов. А коли син через місяць помер, прийшов − відразу після 9-го дня це було − і почав пхати мені в ніс заповіт, що, мовляв, син все йому записав. Я навіть відразу і не подивилася на дату − бачу тільки: підпис якась дивна, а потім збагнула, що заповіт складався тоді, коли я до матері в село їздила, але Миколці тоді вже наркотики кололи. Суддя − А що саме, Ви не знаєте? Позивач − Правідол, кажись. Суддя - Промедол Позивач - Ось-ось. Ну, я і вирішила до суду подати. Заповіт − то виходить липовий.

2.2. Суддя − Чи можете Ви сказати, коли бачили заповіт? Свідок − Роки два-три тому. Суддя − А точніше? Свідок − Боюся наплутати. Адвокат − А за яких обставин Ви його бачили? Свідок − Здається, ми святкували Новий рік. Я пам'ятаю, була зима. Адвокат − А де Ви зустрічали Новий рік у цьому році? Свідок − Вдома, з сім'єю. Адвокат − Ви точно це пам'ятаєте? Свідок − Що ж я божевільний? Звичайно. Мені до цього кілька років не вдавалося провести Новий рік вдома. Адвокат − А що так? Обов'язкові гості? Свідок − Та ні, я ж льотчик. Насамперед, літаки. Адвокат − Ну, добре, а в минулому році Ви де були? Свідок − В Анкарі. Адвокат −А позаминулого? Свідок − Тоді я ще на внутрішніх лініях був. В Одесі тиждень сидів. Метеорологи погоду не давали. Адвокат − А до цього? Свідок − У лікарні. Адвокат − А ще раніше? Свідок − Це який же рік? 92-й виходить? Адвокат − Так. Свідок − Тоді я ще в армії служив. Значить, в частині. Адвокат − То як же Ви могли бачити заповіт на Новому році? Свідок − Я і не говорив, що на Новому році. Адвокат − Ні, говорили Свідок − Та ні ж, не говорив. Суддя − Припиніть сваритися. Свідок, уточніть, коли Ви бачили заповіт. Свідок − Здається, минулого року. Суддя − За яких обставин? Свідок − Це було якесь сімейне свято. Напевно, день народження. Так, точно. День народження. Суддя − Значить, Ви бачили заповіт торік, на дні народження спадкодавця. Свідок − Так. Адвокат − Але це було взимку? Свідок − Ну, я ж сказав, що був сніг. Адвокат − А Ви не пам'ятаєте, на якому папері було написано заповіт: білої або блакитної? Свідок − Не пам'ятаю. Адвокат − А якими чорнилом: синім або чорним? Свідок − По-моєму, чорними. Адвокат − Може, видрукувано на машинці? Свідок − Навряд чи. Старий не вмів друкувати. Адвокат − Ви говорите про заповіт, яким він має бути або яким Ви його бачили? Свідок - Зрозуміло, те, що бачив. Адвокат - Так як воно було: на машинці або від руки? Свідок − Не пам'ятаю. Адвокат (до суду) - Дозвольте поставити запитання відповідачу. Суддя − Будь ласка. Відповідач, встаньте. Адвокат − Коли день народження Вашого батька? Відповідач − 11 серпня. Адвокат (до

свідка) - Що Ви тепер скажете з приводу снігу? Свідок − Якого снігу? Адвокат − Який був, коли Ви бачили заповіт. Свідок − Ну, може бути, я переплутав. Адвокат − Так що ж Ви нам можете повідомити конкретно з приводу заповіту, крім його змісту, який, до речі кажучи, могло Вам стати відомим навіть вчора? Свідок − Ви що, хочете сказати, що я брешу? Адвокат − Це вже вирішуватиме суд.

4. Перетворіть дослівно записане розмовне мовлення у виклад <u>юридично значущих фактів</u> у офіційно-діловому стилі.

Батьки / коли старий будинок продали / гроші віддали мені / Тридцять тисяч / Я в місто приїхала / гроші покрутити вирішила / Галина Григорівна ... ну -у / працює вона зі мною / підказала людей / ну / до кого звернутися / Я і звернулася / Знати б / де впадеш / солому б підстелила / Сергій цей / якого Галька порадила перепродажем займався / Оптом дешевше закупить / подорожче продасть / Купи-продай / одним словом / Ось ... / виходить / ...Ну ми з ним гроші в у.о. перевели / в бакси простіше / Долар - то тоді п'ять гривень був / Воно шість тон і вийшло / Перший раз все як по маслу / через три місяці / виходить / віддав все з відсотками / все віддав копійка до копійки / Як домовлялися / так і вийшло / Потім значить часу пройшло небагато / Я вже прикупити вирішила дещо / ну дрібниці / Ось тут він сам до мене і прийшов / ну і каже / Ти бабки не витратила ? / Я кажу / не встигла ще / Він і попросив / ще на три місяці на тих же умовах покрутити мої гроші / Я дурна і погодилася /Ось ... / значить віддала я йому шість штук / Розписку взяла / як годиться / вона у вас в справі є / Тута я вже не боялася / понадіявшись на його порядність / та й в перший раз він день у день гроші ж віддав / .. Ну загалом вдруге віддала я йому гроші зі спокійною душею / Тим більше відсотки він обіцяв кожен місяць заносити до мене додому / А він прикидався / інтелігента з себе корчив / Щур поганий / Ну приніс він у перший місяць частину відсотків – сто баксів / І каже вибач / не хвилюйся / виходить / все нормально бабки крутяться багатою скоро будеш хату каже / можна буде купити / І колега моя запевняла / що мужик він нормальний / а тут криза ця почалася / я до нього приїхала / а він каже що грошей немає Ну я в шоці / наговорила йому / все що думала / а сама не повірила / попросила мужиків пригрозити йому / а він кришу з блатних прислав / Ну ті й наїхали / що я ще й винуватою залишилася / мовляв / не треба було погрожувати ...

Рекомендовані джерела

1. Рабінович П., Дудаш Т. Правнича мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика). *Вісник Національної академії правових наук України.* 2017. № 1 (88). С. 17-29. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-17-29.pdf
2. Дудаш Т. І. Юридична мова : посібник-практикум. Львів : Видавничий центр юридичного факультету, 2013. 80 с.
3. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: підручник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 247 с.
4. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилістика української мови: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. Л. І. Мацько. Київ: Вища школа, 2003. 461 с.
5. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ : Алерта, 2011. 696 с.
6. Кабиш О. О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ.посіб. Київ : Алерта, 2019. 110 с.